

8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜMÜZ KUTLU OLSUN. MU?

Dr. A. Ayça Boyacı

Dr. A. Ayça Boyacı

TKD Kadın ve Kalp Sağlığı Alt Kurulu Başkanı

Dünya Kadınlar Günü, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından tanımlanmış, insan hakları ve eşitlik temelinde kadınların siyasi, ekonomik ve sosyal bilincinin geliştirilmesine ve kadın haklarına odaklanmış, her yıl 8 Mart'ta uluslararası ölçekte kutlanan bir gündür (1).

Dünya Kadınlar Günü'nün 8 Mart olarak belirlenmesine kaynaklık eden olay konusunda muhtelif tartışmalı iddialar ve öyküler mevcuttur. Bu öykülerin en yaygını ve bilineni 8 Mart 1857'de ABD'nin New York kentindeki bir tekstil fabrikasında kötü koşullar altında günde 16 saat açlık sınırındaki ücretlere çalışan ve çalışma koşullarının iyileştirilmesini isteyen çoğu kadın (bazı kaynaklarda hepsi kadın) 40 bin işçinin (bazı kaynaklarda 10 bin) iş bırakma eylemi yapması, grev yapan işçilere polisin saldırması ve işçileri fabrikaya kilitlemesi, ardından çıkan yangında kurulan barikatlar nedeniyle işçilerin kaçamamaları ve 120 (bazı kaynaklarda 129) işçinin bu yangında can vermesidir. Kimi yazarlar yan bu fabrikanın yakınlarında mimoza ağaçları çok olduğu için mimozaların 8 Mart'ın simgesi olduğunu iddia etmektedirler (2). 1857 öyküsünün daha erken tarihli versiyonlarında ise yangın ve ölümlerden bahsedilmemekte, 8 Mart tarihini tekstil işçilerinin New York'ta gerçekleşen sendika gösterisinin polis şiddeti ile karşılaşmasına ya da New York, Chicago ve Boston'da meydana gelen grev ve kazalara dayandırmaktadırlar. 1982'de Kandel ve Picq'in "Uluslararası Kadınlar Günü'nün kökenine dair mitler" (3) başlıklı makalelerine göre bu 8 Mart 1857 efsanesi ilk kez 5 Mart 1955 tarihli L'Humanite dergisinde yayınlanmıştır. Aynı gazetenin daha sonraki yıllarda yayınlanan 8 Mart yazılarında kimsenin doğruluğundan şüphe etmediği bu öykü daha da dallanıp budaklanmış, herkes öyküyü biraz daha ayrıntılandırmaya, daha iyi anlatmaya ve açıklamaya çalışmıştır.

Popüler 8 Mart efsanelerinden bir diğeri de 1911'de New York'ta, kentin göbeğindeki Manhattan'da Triangle Gömlek Fabrikası'nda meydana gelen ve 123'ü kadın 146 tekstil işçisinin çalıştıkları fabrikanın yanması sonucu can verdiği olaydır.

Gelelim gerçeklere... Birleşmiş Milletlerin resmi web sitesinin konuyla ilgili sayfasında 8 Mart gününün seçilmesine kaynaklık eden olayın Rusya'da çarlığa son veren 1917 Şubat Devrimi'nin eski Rus takvimine göre 23 Şubat, miladi takvime göre ise 8 Mart günü kadınların protesto eylemleri ve grevleri ile başlaması olduğuna işaret edilmektedir (1)

Birçok kaynakta ilk kadınlar gününün 1909 Şubat ayının son Pazar günü ABD'nde kutlandığı belirtilmektedir. 1910 yılında Stuttgart'ta düzenlenen Uluslararası Sosyalist Kadın Konferansı'nda her yıl "Kadınlar Günü" düzenlenmesi önerilmiştir. Uluslararası anlamda ilk kadınlar günü ise 19 Mart 1911'de kutlanmış, Avusturya, Danimarka, Almanya ve İsviçre'deki gösterilere katılan on binlerce kadın seçme ve seçilme hakkının yanı sıra kadınlara iş ve mesleki eğitim verilmesini ve çalışma alanlarında kadın-erkek eşitliği sağlanmasını talep etmişlerdir. Kadınlar Günü, 1967'de feminist hareket tarafından benimsenene dek ağırlıklı olarak sosyalist hareketler ve komünist ülkeler tarafından kutlanmıştır. BM 1975 yılında "Kadın On Yılı" ilan etmiş ve 16 Aralık 1977 tarihinde BM Genel Kurulu kararı ile 8 Mart'ın "Kadın Hakları, Uluslararası Barış Günü" olarak anılması kabul edilmiştir (5). Bu kabule gerekçe olarak iki neden gösterilmiştir. Bunlardan ilki dünya barışının korunması, sosyal gelişim ve temel insan haklarının kullanılması için kadınların da eşitliği ve kendilerini geliştirmelerine olanak sağlamak, diğeri ise kadınlara eşit hakların verilmesinin dünya barışını güçlendireceği inancıdır.

Türkiye'de 8 Mart

Türkiye'de 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ilk olarak 1922 yılında Ankara'da, burjuva toplumunda çığneden kadın haklarını elde etmek şiarı altında "Emekçi Kadınlar Günü" olarak kutlanmıştır (6). Bu tarihten sonra yıllar boyunca ülkemizde 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlamalarına izin verilmemiştir. 1975 yılında "BM Kadın On Yılı" ilan edilmiş ve Türkiye'de de aynı yıl bu kapsamda İlerici Kadınlar Derneği'nin öncülüğünde "Kadın Yılı Kongresi" yapılmıştır. 12 Eylül döneminde dört yıl süreyle hiçbir kutlama yapılmasına izin verilmemiş, 1984 yılından itibaren 8 Mart Dünya Kadınlar Günü tüm kadın kuruluşları tarafından sahiplenilen, hatta devlet yetkililerinin ve kurumlarının da desteklediği bir gün olarak yeniden kutlanmaya başlanmıştır.

Günümüzde Dünya Kadınlar Günü kadın hakları açısından bugünlere nasıl gelindiğinin hatırlanmasını sağlayan, eğitim, sosyal haklar ve eşitlik bağlamında kutlanan özel bir gündür. Dünya genelinde ve ülkemizde kadın hakları alanında son yıllarda olumlu gelişmeler sağlansa da birçok sorun hala çözülebilmiş değildir. Dünyadaki en yoksul insanların büyük çoğunluğu (%70) hala kadınlardır. Cinsiyetler arası eğitim eşitsizliği de hala büyük bir sorundur ve dünyada eğitim almamış insanların büyük çoğunluğu (2/3) kadınlardır. 2019 TÜİK verilerine göre ülkemizde 25 yaş üstü kadınların %6.9'u okuryazar değildir (erkeklerde bu oran %1.2), yükseköğretim veya fakülteden mezun olma oranı ise %18.5'tir (erkeklerde %23.1). Kadınlarda istihdam oranı 15 yaş üstü nüfusta %28.7 (erkeklerde %63.1), işgücüne katılma oranı %34.4 (erkeklerde %72), işsizlik oranı ise %16.5'tir (erkeklerde %12.4). Eşit işe eşit ücret alınması en doğal haktır ancak ücret eşitsizliği de ülkemizde hala önemini koruyan diğer bir sorundur ve kadınlar erkeklere göre %25-50 oranında daha az ücretle çalıştırılmaktadır (7).

Toplumsal cinsiyet kalıpları hala kadınları olumsuz etkilemeye devam etmektedir. 2020 yılı yaşam memnuniyeti araştırmasının sonuçlarına göre ülkemizde kadınların %6.2'si (erkeklerde %3.4) evde yalnız otururken, %27.3'ü ise yaşadıkları çevrede gece yalnız yürürken (erkeklerde %10.7) kendilerini güvensiz hissetmektedirler (7). Ülkemiz açısından tüm bu olumsuzlukların belki de en önemlisi kadınlara yönelik şiddet ve namus cinayetleridir. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun raporuna göre 2021 yılında ülkemizde 280 kadın erkekler tarafından öldürülmüş, 217 kadın ise şüpheli şekilde ölü bulunmuştur. İşin belki de en hazin yanı bu kadınların 124'ünün evli olduğu, 45'inin birlikte olduğu, 59'unun ise akrabası olan bir erkek tarafından öldürülmüş olmasıdır (8).

Ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün dediği gibi, *"Milletimiz güçlü bir millet olmaya azmetmiştir. Bunun gereklerinden biri de kadınlarımızın her konuda yükselmelerini sağlamaktır.*

Bundan dolayı kadınlarımız ilim ve fen sahibi olacaklar ve erkeklerin geçtikleri bütün öğretim basamaklarından geçeceklerdir".

"Bizim toplumumuz için ilim ve fen lazım ise, bunları aynı derecede hem erkek hem de kadınlarımızın iktisap etmesi lazımdır".

"Kadınlar içtimai hayatta erkeklerle birlikte yürüyerek birbirinin yardımcısı ve destekçisi olacaklardır".

Erkek egemen dünyanın eğitilmiş, bilgili, bilinçli, kariyer sahibi, güçlü, özgüvenli ve çok güzel kadınları, bu yüzyıl bizim yüzyılımız olacak, özgür ve eşit.

Unutmayalım, *"Dünyada her şey kadının eseridir* (Mustafa Kemal Atatürk)."

Dünya kadınlar günümüz kutlu olsun ♥

KAYNAKLAR

1. BM'in Dünya Kadınlar Günü hakkındaki sayfası (<http://www.un.org/our-work/international-days-and-weeks/international-women's-day>). Accessed 22, 2022.
2. Fusillo M. International Women's Day: history, myths and traditions (termcoord.eu); 2017. Accessed Feb 22, 2022.
3. Kandel L, Picq F. Les Mythe des origines a propos de la journee internationale des femmes, in: La Revue d'en face, 1982; 12: 67-80.
4. Kaplan T. On the Socialist Origins of International Women's Day, in: Feminist Studies, 1985; 11: 163-71.
5. BM Genel Kurulu 32. Oturumu 142 No'lu karar (<http://www.web.archive.org>). Accessed Feb 23, 2022.
6. Akbulut E. Milli Azadlık Savaşı Anıları, TÜSTAV Yayınları, 2006.
7. TUİK Haber Bülteni. İstatistiklerle Kadın. 5 Mart 2021; 37221.
8. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2021 Yıllık Raporu, 28 Ocak 2022 (kadincinayetlerini.durduracagiz.net). Accessed Feb 23 2022.